

KESKI-SUOMEN LIITTO

KESKI-SUOMEN MAAKUNTAKAAVA 2040

KESKI-SUOMEN RULLAAVA MAAKUNTAKAAVOITUS
Ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman (I-OAS) liite

Maakuntahallitus 02.09.2020 (hyväksytty)

Maakuntahallitus 18.02.2022 (päivitys)

I-OAS liitteen tarkoitus

Keski-Suomessa on siirrytty rullaavaan maakuntakaavoitukseen, jonka tarkoituksena on ylläpitää yhtä, jatkuvasti päivittyvää maakuntakaavaa. Rullaavassa maakuntakaavoituksessa muutetaan voimassa olevaa kokonaismaakuntakaavaa vain kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040.

Tällä ikuisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman liitteellä täsmennetään ikuista osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa eli määritellään kertyneet muutostarpeet teemoittain, kaavaprosessin tavoitteet, osalliset, menettelytavat, keskeiset selvitystarpeet sekä vaikutusten arvioinnin periaatteet.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tarkasteltavat teemat, muutostarpeet ja tavoitteet

Tuulivoiman muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen maakuntakaavan tuulivoimaa koskevat merkinnät ovat vuodelta 2012. Maakuntakaavassa on osoitettu kaksi aluetta tuulivoimatuotantoon alueen erityisominaisuutta osoittavalla merkinnällä. Merkintöjä voidaan pitää vanhentuneina tuulivoimatoimialan nopeaan muutokseen perustuen.

Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeuden ja tuotantotehojen kasvaessa Keski-Suomesta muodostuu tuulivoimatoimijoille kiinnostava alue. Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 tavoitteena tuulivoiman osalta on osoittaa maakunnallisesti tai seudullisesti merkittävät tuulivoiman tuotantoon parhaiten soveltuvat alueet.

Liikenteen muutostarpeet ja tavoitteet

Keski-Suomen liikenteellinen saavutettavuus ja sen kehittäminen ovat maakunnan elinvoiman perusta. Kaavaprosessin aikana tarkastellaan strategisen liikenneverkon alueidenkäytölliset päivitys- ja muutostarpeet vastaamaan maakunnan liikennejärjestelmän tavoitteita.

Hyvinvoinnin aluerakenteen tavoitteet

Hyvinvointi on yksi maakunnan strategisista kärjistä. Teknisten tuulivoimakysymysten yhteydessä ja rinnalla on mahdollista pohtia myös maakuntakaavaan liittyviä tunnistettuja hyvinvoinnin aluerakenteellisia tekijöitä. Hyvinvoinnin aluerakenne kytkeytyy keskeisesti matkailun ja virkistystyksen

aluerakenteeseen ja reitistöihin. Sitä tukevat matkailun ja virkistykseen, kulttuuriympäristön vetovoima-alueet ja asumisen ja vapaa-ajan asumisen vetovoima-alueet sekä osana vetovoimatekijöitä selvitettyt hiljaiset alueet. Keski-Suomessa on selvitetty myös luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittäviä painopistealueita, metsätalouden kokonaiskestävyyden entistä parempaa huomioon ottamista sekä metsien monimuotoisuuden tulevaa kehityskuvaa. Luontoympäristö on keskeinen hyvinvointiin liittyvä pitovoimatekijä. Lisäarvoa rakenteelliseen tarkasteluun on mahdollista saada käynnissä paikallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuottamasta tiedosta esimerkiksi luonnon ekosysteemipalveluihin liittyen.

Kaavaprosessin aikana tarkasteltavat teemat ja muutostarpeet voivat muuttua ja tarkentua prosessin edetessä. Mahdolliset muutokset ja niiden perusteet käsitellään kaavaselostuksessa ja I-OAS:n päivittyvässä liitteessä.

Maakuntakaavan alueen raja

Keski-Suomen maakuntakaava 2040 käsittelee koko maakunnan aluetta pois lukien Kuhmoinen, joka on siirtynyt Keski-Suomesta osaksi Pirkanmaan maakuntaa vuoden 2021 alussa.

Osalliset

Keski-Suomen maakuntakaavan muutostarpeet ja niiden vaikutukset koskettavat laajaa osallisten joukkoa. MRL:n mukaisesti osallisia ovat alueen maanomistajat sekä ne, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa samoin kuin ne viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (MRL 62 §). Taulukossa 1 on havainnollistettu esimerkkejä käynnissä olevan maakuntakaavatyön osallisina pidettävistä tahoista. Rullaavaan maakuntakaavoitukseen kuuluu jatkuva vuorovaikutus kaikkien kokonismaakuntakaavan osallisten ja maakunnan liiton välillä.

Taulukko 1. Esimerkkejä maakuntakaavan 2040 päivityksen osallisina pidettävistä tahoista. Osallisten joukko tarkentuu ja täydentyy kaavatyön edetessä. Muutostarpeiden luonteen vuoksi kaavatyön osallisten joukko on hyvin laaja.

Maanomistajat	Kaava-alueen maa- ja vesialueiden omistajat ja haltijat
Ne, joiden asumiseen, työntekoon ja muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa	Kaavan vaikutusalueen asukkaat Yritys- ja elinkeinoharjoittajat Alueella työssä tai koulua käyvät henkilöt Yritysten ja laitosten palvelujen käyttäjät Kaava-alueen ulkopuolisen maa- ja vesialueen omistajat ja haltijat
Viranomaiset, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Maakunnan alueen kunnat Naapurimaakunnat Ympäristöministeriö Työ- ja elinkeinoministeriö Liikenne- ja viestintäministeriö Maa- ja metsätalousministeriö Puolustusministeriö Ilmavoimien esikunta 3. Logistiikkarykmentti Pääesikunta Keski-Suomen ELY-keskus, Suomen metsäkeskus, Keski-Suomen museo, Museovirasto, Väylävirasto, Traficom, Metsähallitus Viranomaisluonteisia tehtäviä hoitavat yhteisöt Finavia Fingrid Huoltovarmuuskeskus
Yhteisöt, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään	Alueellisella tasolla toimivat yhteisöt ja edunvalvontajärjestöt: Keski-Suomen Kauppakamari, Suomen luonnonsuojeluliiton Keski-Suomen piiri, MTK Keski-Suomi, Keski-Suomen yrittäjät ry, Päijänteen virkistysalueyhdistys, Metsänomistajat, Metsänhoitoyhdistykset, lintutieteelliset yhdistykset, Suomenselän lintutieteellinen yhdistys, Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys Elinkeinoelämän järjestöt Valtakunnalliset edunvalvontajärjestöt Visit Jyväskylä Region Suomen pyörämatkailukeskus Asukkaita edustavat yhteisöt sekä harrastusyhdistykset

Menettelytavat osallisten kuulemiseksi

Kaavaa laaditaan avoimessa ja vuorovaikutteisessa prosessissa osallisten kanssa. Kaavaprosessin tiedottamiseen, selvitysten tulosten informointiin sekä kaavan vaikutuksista viestimiseen panostetaan merkittävästi. Kaavatyön etenemisestä kerrotaan sosiaalisen median kanavissa (Facebook, Twitter, Instagram), Keski-Suomen liiton viestintäkanavissa ja virallisissa vaiheissa kuulutuksin ja viranomaisten lausuntopyynnöin.

Kaavan laadinnasta otetaan jatkuvaa palautetta mm. karttapalvelun kautta.

Kaavaluonnoksen ja kaavaehdotuksen ollessa nähtävillä järjestetään kaavan osallisille avoimia keskustelu- ja palautetilaisuuksia. Tilaisuuksien järjestämisessä hyödynnetään tarvittavissa määrin etäyhteyksiä.

MRL velvoittaa järjestämään maakuntakaavoituksen yhteydessä viranomaisneuvottelun. Tämän lisäksi Keski-Suomen liitto pitää keskeisimpiin viranomaisiin yhteyttä läpi kaavaprosessin.

Kaavan laadinnan tukena hyödynnetään pysyviä maakunnallisia ryhmiä, kuten YVA-ryhmä, MAKU-ryhmä ja LJS-ryhmä. Lisäksi kaavaprosessin aikana tarkastellaan erilaisten asiantuntijaryhmien tarvetta ja kokoonpanoja.

Kaavaprosessin ohjauksesta vastaa maakuntahallitus.

Selvitykset

Laadittavien selvitysten tarkempi määrittely tarkentuu kaavaprosessin edetessä. Kaavan aloitusvaiheessa tunnistettiin vaikutusten kohdistuminen ihmisiin, linnustoon, maisemaan ja elinvoimaan. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tulleiden lausuntojen sekä kaavaprosessin etenemisen myötä on syytä huomioida myös kaavan vaikutukset kulttuuriperintöön. Lisäksi kaavaprosessissa arvioidaan kaavan ilmastovaikutukset ja huomioidaan Keski-Suomen strategiassa asetetut hiilineutraalius- ja luontokadonpysäyttämistavoitteet.

Kaavaprosessin lähtötilanneaineistona on laadittu maakotkaselvitys, lisäksi kaavatyötä tukemaan on päädytty laatimaan tuulivoimapotentiaalın kartoitus sekä tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi.

Maakotkaselvitys: Kaksivaiheinen selvitys, jonka ensimmäisessä vaiheessa tunnistetaan paikkatietoon sidottuja ympäristömuuttujia käytävällä levinneisyysmallilla maakotkan esiintymisen painopistealueet Keski-Suomessa. Ensimmäisessä vaiheessa saadaan kartta-aineisto kotkalle soveltuvista

elinympäristöistä Keski-Suomessa. Toisessa vaiheessa käytettiin GPS-seurannan pohjalta kehitettyä reviiirikäyttäytymistä selittävää ja ennustavaa mallia, jonka avulla mallinnettiin tiedossa olevien Keski-Suomen maakotkareviirien käyttöä. Selvityksen tuloksia käytetään ohjaamaan tuulivoima-alueiden sijoittumista maakunnan alueella sekä tarvittaessa yksittäisten voimaloiden sijoittelua kotkareviireillä.

Tuulivoimapotentialin kartoitus: Keski-Suomen liitto on omana asiantuntijatyönä toteuttanut paikkatietopohjaisen tuulivoimapotentialin kartoituksen. Tässä selvityksessä on suosituksista ja määräyksistä tulevien puskurivyöhykkeiden avulla arvioitu alueita, joiden osalta on mahdollista tehdä tarkempaa tarkastelua alueen soveltuvuudesta tuulivoimatuotantoon.

Tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi: Tuulivoiman maisemavaikutuksia on tarkasteltu kaavaluonnosta varten selvittämällä maiseman herkkyyttä muutokselle ja tämän jälkeen arvioimalla tarkemmin suunniteltujen potentiaalisten tuulivoima-alueiden näkyvyyttä näkyvyysanalyysin avulla. Tulokset on esitetty raporteissa Keski-Suomen maiseman ominaispiirteet ja herkkyystarkastelu ja Tuulivoima-alueiden näkyvyysanalyysit ja alustava maisemavaikutusten arviointi.

Kaavaehdotusta varten huomioidaan kaavaluonnoksesta saatu palaute ja toteutetaan yleispiirteiselle suunnittelutasolle sopiva varsinainen tuulivoiman maisemavaikutusten arviointi ja havainnollistaminen sekä esitetään vaikutuksia lieventäviä toimenpiteitä.

Valmisteilla olevat ja jo valmistuneet muut selvitykset, joita voidaan maakuntakaavaprosessissa hyödyntää:

- Keski-Suomen liikennejärjestelmäsuunnitelma
- Vt 4 ja 29 kehittämisen periaatteet välillä Helsinki–Tornio–Haaparanta
- Valtakunnallisen pyöräliikenneverkon esisuunnitelma, Väylävirasto 65/2021
- Vt 9 Orivesi–Jyväskylä toimenpideselvitys (käynnissä)
- Vt 9 Kanavuori–Lievestuore toimenpideselvitys sekä ympäristövaikutusten arviointiohjelma
- Valtatien 4 parantaminen välillä Äänekoski–Pihtipudas, toimenpide- ja aluevarausuunnitelma (Keski-Suomen ELY-keskus 2021)
- Valtatien 4 parantaminen Viitasaaren kohdalla, aluevarausuunnitelma (12/2020, Keski-Suomen ELY-keskus)
- Jyväskylän läntinen ohikulkutie välillä Ruoke–Lintukangas. Tarveselvitys. (Keski-Suomen ELY-keskus 2012)
- EuroVelo-reittien suunnitteluperiaatteet Suomessa, Väyläviraston oppaita 4/2021

- Keski-Suomen luonnon ja kulttuurin matkailu- ja virkistyskäytön selvitystyö (JAMK, Humak 2021)
- Valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventointi (käynnissä)
- Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointi VAMA2021, Valtioneuvoston päätös 18.11.2021
- Tuulivoiman maisemavaikutusten selvittäminen Keski-Suomessa; Vaihe I ja II (Ramboll Oy 2021–22, käynnissä)
- Maisemaan sidotut muinaisjäänökset -raportti, Keski-Suomen museo 2021
- Maakuntakaavoituksen kehittäminen arvokkaiden luontoalueiden ja metsien hiilivarastojen turvaamiseksi Keski-Suomessa pro gradu -tutkielma
- Hiljaiset alueet Keski-Suomessa, Keski-Suomen liitto 2013
- Luonnon ekosysteemipalvelut Keski-Suomessa, JAMK 2020
- Keski-Suomen maakunnalliset lintualueet
- Suomenselän maakunnallisesti arvokkaat lintualueet

Lisäksi kaavatyötä tukemaan on päädytty laatimaan seuraavat selvitykset:

Sähkönsiirronselvitys: Kaavan aloitusvaiheessa ja kaavaluonnosta laadittaessa on noussut esiin tarve selvittää maakunnallisesti sähkönsiirron kysymyksiä.

Sähkönsiirtoselvitys laaditaan kaavaluonnoksen nähtävillä olon jälkeen, ja selvityksen tuloksia käytetään ohjaamaan tuulivoima-alueiden sijoittumista maakunnan alueella. Sähkönsiirtoselvityksessä kiinnitetään huomiota sähköverkon kapasiteettiin, mutta lisäksi osana selvitystä laaditaan yleispiirteiselle suunnittelutasolle soveltuva arvio sähkönsiirron vahvistamistarpeen aiheuttamista vaikutuksista luontoon, ilmastoon, maisemiin ja ihmisiin.

Natura-arvioinnin tarveharkinta: Tarveharkinnassa arvioidaan, heikentääkö kaavan toteuttaminen todennäköisesti merkittävästi Natura 2000 -alueiden luonnonarvoja. Jos tarveharkinnan perusteella jokin kaavamerkinnän / kaavamerkintöjen toteuttaminen heikentää todennäköisesti merkittävästi Natura-alueiden perusteena olevia luonnonarvoja, kaavan vaikutuksista on tehtävä LsL:n 65 § tarkoittama arvio ja pyydettävä siitä lausunto alueelliselta ELY-keskukselta ja luonnonsuojelun alueen haltijalta.

Metsäpeuraselvitys: Tuulivoima-alueiden vaikutuksia luontodirektiivin liitteen II lajeihin kuuluvaan metsäpeuraan ei ole tutkittu, mutta muilla hirvieläimillä tehdyt tutkimukset antavat viitteitä siitä, että tuulivoimalat voivat vaikuttaa peuran elinympäristöjen käyttöön. Maakuntakaavassa osoitettavaa tuulivoimatuotantoa varten teetetään selvitys metsäpeuran esiintymisestä ja vasomisalueista Keski-Suomessa.

Päivittyy kaavaprosessin edetessä.

Aikataulu

1/2020–9/2020 Kaavan aloitusvaihe

9/2020–2/2022 Kaavan valmisteluvaihe

2/2022–4/2022 Luonnoksen nähtävillä olo

4/2022–12/2022 Kaavan ehdotusvaihe

- Tarkennetaan kaavaratkaisuja luonnoksen nähtävillä olon aikana tulleiden palautteiden perusteella
- Toteutetaan tarvittavat lisäselvitykset ja vaikutusten arviointi
- Viranomaisten lausuntokierros ja ehdotusvaiheen nähtävilläolo

12/2022 Kaavan hyväksyminen

Yhteystiedot

Markus Erkkilä

Suunnittelujohtaja

040 162 7887

markus.erkkila[at]keskisuomi.fi

Liisa Bergius

maakunta-arkkitehti

040 590 2296

liisa.bergius[at]keskisuomi.fi

Juuso Huhtala

paikkatietosuunnittelija

040 595 0174

juuso.huhtala[at]keskisuomi.fi

Hanna Kunttu

suunnittelupäällikkö

040 591 5901

hanna.kunttu[at]keskisuomi.fi

Reima Väливаara

ympäristöpäällikkö

040 595 0918

reima.valivaara[at]keskisuomi.fi